

In memoriam Profesorius Vytautas Valenta
1931 04 20–2019 02 27

Šių metų vasario 27 dieną Lietuvos entomologų draugija, Lietuvos mokslo visuomenė neteko miškininko-entomologo, ekologo mokslo organizatoriaus, pedagogo, habilituoto daktaro profesoriaus Vytauto Jurgio Valentos. Bebaigdamas 88-uosius gyvenimo metus mus paliko vienas žinomiausių vyresniosios kartos entomologų, Entomologų draugijos narys nuo jos įkūrimo 1965-aisiais, ilgametis (iki 1995 m.) draugijos pirmininko pavaduotojas, vėliau valdybos narys, įvairių miško apsaugos darbų, kitų iniciatyvų autorius ir iniciatorius.

Gimė V. Valenta Vainiūnuose (Alytaus apskr., Seirijų vls.). Tėvai buvo žemdirbiai, tačiau jų neteko anksti. 1950 m. baigė Seirijų vidurinę mokyklą, įstojo į Lietuvos žemės ūkio akademijos Miškų ūkio fakultetą. Studijuodamas pradėjo ir mokslinę veiklą, trečiakursis mokslinėje konferencijoje skaitė pranešimą „Pušinio pelėdgalvio biologija ir ekologija“, užimdamas II vietą, po to studentams skaitė pranešimą ir Leningrade. 1955 metais studijas baigė su pagyrimu ir tais pat metais iš Lietuvos miškų ūkio mokslinio tyrimo instituto buvo pasiūstas į aspirantūrą Miškininkystės ir miškų ūkio institute Maskvoje. Jau turėjo patirtį ir tęsė miškų entomologinius tyrimus.

Kandidatinę disertaciją „Pušies liemenų kenkėjai ir kovos priemonės su jais Lietuvos TSR sąlygomis“ V. Valenta apgynė 1960 m. Vilniaus universiteto Gamtos fakulteto taryboje. Tiriamasis, žinybinio pobūdžio Lietuvos miškų ūkio mokslinio tyrimo institutas (Kauno raj., Girionys) daugiau kaip 20-čiai metų V. Valentai tapo svarbiausia mokslinės ir mokslo-organizacinės veiklos buveine. 1959–1960 m. jis minėto instituto jaunesnysis, 1960–1967 m. vyresnysis mokslinis bendradarbis, 1967–1983 m. Miško apsaugos skyriaus vedėjas. Skyrių plėtė jaunais tyrėjais. Jis, kartu su kitais, buvo 9 aspirantų, sėkmingai apgynusių disertacijas, vadovu. Pats V. Valenta keliolika metų kompleksiskai tyrė Lietuvos spygliuočių medynų fauną, įvertino miškosaugai svarbiausių veiksnių visumą ir remdamasis savo ir skyriaus bendradarbių atliktais darbais pagrindė miško apsaugos priemonių sistemos principus, pateikė dešimtis rekomendacijų ir pasiūlymų gamybai. 1979 m. SSRS MA Sibiro skyriaus Krasnojarsko miškininkystės ir medienos institute apgynė biologijos mokslų daktaro (habil. dr.) disertaciją.

Nuo 1980 m. V. Valenta persikelia į sostinę. Jis – Vilniaus universiteto profesorius, išrinktas Zoologijos katedros vedėju. Tas pareigas kurias ėjo iki 1991 m. Vėliau, be Zoologijos katedros jis iki 2009 m. dar dėstė Hidrologijos ir klimatologijos bei Geografijos ir kraštotvarkos katedrose. Profesorius skaitė miškų entomologijos, zoogeografijos, ekologijos, hidrobiologijos, biogeografijos, o taip pat miškotvarkos dalykų paskaitas. V. Valenta buvo miško bestuburių, biogeografinės dalies, kitų praktikų vadovu. Be to, turėjo valandų Vytauto Didžiojo ir A. Stulginskio universitetuose. Jis aktyviai dirbo ir padėjo baigiamųjų kursų studentams, iš viso jam vadovaujant buvo apginta daugiau nei 40 baigiamųjų darbų. Atskirai pažymėtina dar ir tai, kad nesant direktoriaus, kartu 1990–1991 m. jis altruistiškai, neprašydamas atlyginimo, ėjo Kauno zoologijos sodo vadovo (laikino direktoriaus) pareigas.

Visa tai rodo profesoriaus sumanumą, darbštumą, atsidavimą miškininkystei, pedagoginiam darbui. Per 46 metus paskelbtų darbų suvestinė yra pateikta prof. V. Valentos bibliografijoje („Vytautas Jurgis Valenta: bibliografijos rodyklė 1955–2011 m.“. Vilnius, 2011, 76 p.). Joje suregistruota 15 knygų, kurių jis buvo autorius ir bendraautoris, per 380 paskelbtų įvairaus pobūdžio straipsnių, taip pat rankraščiai ir literatūra apie jį. V. Valenta buvo svarbių

miškininkystės srities leidinių bendraautoris. Iš svarbesnių, parengtų su kitais, minėtini: „Miškininko žinynas“. K., 1977, 188 p., „Pietų Pabaltijo miškų apsaugos klausimai“ (ats. red., rus.). K., 1977, 182 p., „Miško apsaugos vadovas“. K., 2000, 551 p., „Gamtos bei visuomenės geografinis pažinimas ir krašto tvarkymas“. V., 2001, 147, „Integruotų kovos priemonių sistema prieš miškinį ir paprastąjį grambuolius : (rekomendacijos)“. V., 2007, 28 p. „Kernavės girininkijos miškų biologinė ir ekonominė analizė“. V., 2007, 86 p., „Taurų girininkijos medynų dinamikos įvertinimas biologinės įvairovės požiūriu“. V., 2007, 115 p., „Integruotų kovos priemonių sistema prieš miškinį ir paprastąjį grambuolius : (rekomendacijos). V., 2007, 28 p.

Be to jis parašė ir išleido: „Nenužievintų spygliuočių rąstų apsauga nuo kenkėjų : (mokslinė-techninė informacija. K., 1962, 28 p., „Pušies jaunuolynų kenkėjai ir kova su jais Lietuvos TSR“ (rusų k.). K., 1968, 28 p., „Miškas ir žmogus : medžiaga lektoriui“. V., 1973, 11 p., „Entomologija“. V., 1985, 75 p., „Biogeografija“. V., 2010, 159 p., Entomokomplekso chvoynich porod Litvy i principy razrabotki sistemy lesozaščitnych meroprijatii : nauka lesnoi entomologii 1956–1979 g. (Lietuvos spygliuočių medynų entomokompleksai ir miško priemonių sistemos principų parengimas : miško entomologijos mokslas 1956–1979 m., rusų k.). V., 2012, 302 p.

Prof. V. Valentos gyvenimo rūpestis buvo miškai, miškų ūkis, galiausiai – miškininkai. Kaip artimą ir laukiamą žmogų jį prisimena didelis miškininkų būrys. Jo dėmesio, jau ir į pensiją išėjusio, nestokojo Valkininkų, Druskininkų, Vilniaus miškų urėdijose dirbę kolegos.

Jis pasakojo ir su malonumu prisimindavo, kaip jam miškininkui bei kitiems Seirijų II gimnazijos laidos (1950 m.) bendraklasiams kilo mintis palikti vienokį at kitokį atminties ženklą. Ir taip nuo 2010-ųjų vietos gyventojai ir į Seirijus grįžtantys jauni ar vyresni kraštiečiai didžiuojasi miesteliui paliktu Senjorų parku, kurį kuriant didžiausių pastangų parodė profesorius V. Valenta. Komunikabilumą, norą bendrauti, padėti kitiems mena katedrų, kuriose V. Valenta dirbo darbuotojai. Ypač šiltų atsiveikinimo žodžių buvo pasakyta Vilniaus universiteto Geografijos ir kraštovarkos katedroje, kurioje prabėgo paskutiniai jo pedagoginės veiklos metai.

Profesorius vertas ir įvairių kitų malonių prisiminimų. Jis buvo jautrus, taktiškas mokslininkas bei pedagogas. Jis mėgo dainą, dainavo Kauno chore. Švelnų jo prigimtinių būdų liudija kurti eilėraščiai. Mes, entomologai, ne visi žinojome, kad po *Kadagio* pseudonimu slypėjo jautrus jaunuolio jaunystės polėkius atspindėję eilės, išleistos jau brandžiam amžiuje: (Kadagys [V. Valenta] „Praeities vizija (1949–1953 m.)“. Vilnius, 2007, 59 p.). Tuo pačiu *Kadagio* pseudonimu jis pasivadino ir leisdamas savo prisiminimų knygą „Gyvenimo sėkmės veiksniai“. Vilnius, 2013, 128 p. Neilgą savo paties gyvenimo aprašymą V. Valenta pateikė ir minėtoje, Vilniaus universiteto išleistoje bibliografijoje.

Prof. V. Valentos mokslinės veiklos įvertinimą liudija tai, kad 1990 m. ir 1996 m. jis buvo renkamas Lietuvos Mokslų akademijos nariu ekspertu. Nuo 2004 metų – jis Tarptautinės informatizacijos akademijos narys. V. Valenta buvo gerai žinomas ne tik Lietuvos bet ir Sovietų sąjungos miško apsaugos mokslininkams ir specialistams. Jis buvo įvairių tarybų, komisijų, komitetų pirmininku, nariu. Turėjo oficialių padėkų, garbės raštų, įvairių kitų apdovanojimų.

Ilgam išliks nuoširdaus ir darbštaus vyresniojo entomologų kolegos atminimas, saugoma visų jį pažinojusių pagarba.

Algimantas Jakimavičius, Sigitas Podėnas

IN MEMORIAM VYTAUTAS VALENTA (20 04 1931 – 27 02 2019)

Lithuanian Entomological Society and Lithuanian academic community has lost professor Vytautas Jurgis Valenta on February 27, 2019. We all knew him as a forest entomologist, ecologist and a teacher. He was one of the most prominent Lithuanian entomologists, member of the Lithuanian Entomological Society starting from 1965, for a long time he was a vice-president of the Society (up to 1995), he was an initiator and contributor of many forest conservation projects.

V. Valenta was born in Vainiūnai (Alytus distr., Seirijai env.). His parents were peasants, but Vytautas lost them very early. He graduated Seirijai secondary school in 1950 and started his studies at the Faculty of Forestry in the Lithuanian Academy of Agricultural Sciences. During his studies he started his scientific research and made presentations at the conferences in Lithuania and in Leningrad. Vytautas graduated with honors degree in 1955 and same year he started his PhD studies (for candidate's degree) at the Institute of Forestry in Moscow. Candidate's dissertation "Pine stem pests and means to fight them in the conditions of the Lithuanian SSR" was defended in 1960 at the Faculty of Natural Sciences of Vilnius University.

For more than twenty years V. Valenta was associated with Lithuanian Institute of Forestry (Kaunas distr., Girionys): position of junior researcher in 1959–1960, senior researcher in 1960–1967, head of the Forest protection department in 1967–1983. He was scientific supervisor for nine successful PhD students (aspirants). V. Valenta defended his doctor's (HB) dissertation at the Institute of Forestry and Timber in Krasnojarsk (Academy of Sciences of the USSR) in 1979.

V. Valenta starts his activities in the capital city in 1980. He becomes professor at Vilnius University and head of the Department of Zoology. He stayed in that position up to 1991, but, despite this, starting from 2009 he gives lectures at the departments of Hydrology and climatology, Geography and land management, he was also teaching at Vytautas Magnus University and A. Stulginskis University. In 1990–1991 V. Valenta temporary was a Director of Kaunas Zoo.

List of scientific publications, published during 46 years of his scientific carrier was printed in 2011 (15 books, over 380 articles, manuscripts and other). Importance of his scientific achievements was shown also by electing him for the position of the Expert Member at the Lithuanian Academy of Sciences in 1990 and 1996. Starting from 2004 he became member of the International Information Academy. He was known beyond borders of Lithuania, he was member and head of different comities and commissions, his achievements and activities were evaluated by official awards. He devoted his whole life to forests and foresters. Even after his retirement he often visited colleagues working at Valkininkai, Druskininkai and Vilnius forests.

After his retirement prof. V. Valenta was still active and, together with classmates from Seirijai II gymnasium he started a park in Seirijai, which became an important meeting place, especially for those returning from faraway.

Professor was a sensitive person, he was singing at Kaunas choir - not many entomologists know that. He also published some poetry under the pseudonym of Kadagys, as well as his memoirs in 2013.

Lots of warm words about professor were said at the Department of Geography and land management, where he spent his last pedagogical years. Our memories and respect about him as a honest and hard-working entomologist will stay forever.

Algimantas Jakimavičius, Sigitas Podėnas